

Проте, до теперішнього часу, у чинному кримінально-виконавчому законодавстві України немає жодної норми, що передбачає гарантії безпеки засуджених. Диспозиція ч. 1 ст. 81 . Виконавчо-трудового кодексу України передбачає вчинення засудженими фізичного опору працівникам ВТУ, прояв буйства або інших насильницьких дій з їхнього боку з метою заподіяння шкоди навколишнім або самім собі, у результаті чого до них можуть бути застосовані заходи безпеки у вигляді наручників, гамівних сорочок, гумових палиць, сльозоточивих речовин та інших спеціальних засобів, передбачених ст. 14 Закону України “Про міліцію”.

Як бачимо, зі змісту даної норми і практики їх застосування вона обмежена завданням локалізації попередження та припинення міжособових конфліктів у середовищі засуджених і не охоплює більш широкого спектра заходів безпеки, що забезпечують нормальну життєдіяльність усіх суб'єктів кримінально-виконавчих правовідносин у рамках єдиного інституту державного кримінально-правового примусу.

Таким чином, значне розширення функцій і завдань Державного департаменту України з питань виконання покарань обумовлює необхідність нового, більш комплексного, системного наукового дослідження правового регулювання заходів безпеки в місцях позбавлення волі, визначення їх соціально-правової природи, основ, порядку й умов застосування.

Надійшла до редколегії 14.12.1999

Список літератури:

1. Про створення Державного департаменту України з питань виконання покарань: Указ Президента України № 344/98 від 22.04.1998 р.; Про положення Державного департаменту України з питань виконання покарань: Указ Президента України № 827/98 від 31.07.1998 р.; Про виведення Державного департаменту України з питань виконання покарань із підпорядкування Міністерству внутрішніх справ України: Указ Президента України № 248/99 від 12.03.1999 р. 2. Про положення Державного департаменту України з питань виконання покарань: Указ Президента України № 827/98 від 31.07.1998 р. 3. Про заходи для забезпечення діяльності Державного департаменту України з питань виконання покарань: Постанова Кабінету Міністрів № 653 від 22.04.1999 р.

Р.С.Мельник

ВПЛИВ АДМІНІСТРАТИВНОГО РОЗСУДУ НА ЗАКОННІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ

Управлінська діяльність у будь-яких її проявах - чи то виконання нормативних приписів, чи діяльність уповноважених суб'єктів щодо профілактики, припинення правопорушень - досить часто носить творчий характер.

Найбільш яскраво такий “творчий” аспект управлінської діяльності проявляється у випадках, коли в процесі застосування норм права компетентний орган виконавчої влади на підставі і в межах юридичних норм здійснює індивідуальне регулювання суспільних відносин. Така діяльність правозастосовчих органів у літературі одержала назву “розсуд” [1, с. 284].

Причина виникнення розсуду може бути пояснена існуванням досить великої кількості правових приписів відносно-визначеного характеру. В таких загальних правилах не завжди можна передбачити усі особливості конкретної обстановки, особливості окремих фактів, і тому законодавець у певних межах, формах і напрямках надає можливість правозастосовчим органам вирішувати певні справи, що виникають у процесі їх діяльності, самостійно, тобто на власний розсуд. Таким чином, лід адміністративним розсудом слід розуміти, на нашу думку, визначений межами законодавства певний ступінь свободи органа виконавчої влади у правовому вирішенні конкретної індивідуальної управлінської справи, який надається з метою забезпечення найбільш оптимального її вирішення.

Розсуд передбачає вирішення справи, виходячи із суб'єктивних підстав, які походять від самого суб'єкта застосування приписів права. Тобто він спирається на внутрішні джерела формування волі щодо остаточного вирішення питання, а не зовнішні (вимоги нормативного акту). Але при цьому вважається, що при прийнятті рішень на підставі розсуду посадові особи органів виконавчої влади лише в останню чергу повинні керуватися вольовими моментами. Приймаючи рішення за розсудом, орган держави або посадова особа мають виходити, перш за все, із загальних вказівок закону, з мети, яку переслідує у даному випадку законодавець, і конкретних обставин справи. При цьому вони зобов'язані керуватися принципами права, нормами моралі, а також власним досвідом у сфері управління. Іншими словами, застосування адміністративного розсуду дуже тісно пов'язане з проблемою забезпечення законності.

Найбільше поширення розсуд знаходить в питаннях оцінки фактичних обставин, у визначенні меж прав і обов'язків, обсягу і характеру певних заходів тощо. Зазначені ситуації вибору досить часто зустрічаються під час реалізації норм адміністративного права.

Залежно від ступеня свободи правозастосовника можна виділити декілька різновидів адміністративного розсуду.

Перш за все, адміністративний розсуд може втілюватися у наданні відповідному суб'єкту права видати акт чи прийняти рішення на підставі вільного вибору одного з декількох варіантів, запропонованих у законі, які з точки зору законності є тотожними.

Другий різновид адміністративного розсуду має місце при прийнятті органом (посадовою особою) рішення у справі, яке ґрунтується на приписах норм, що регламентують його діяльність за допомогою загальних формулювань ("має право", "встановлює", "визначає" тощо), коли немає вичерпного або точного переліку умов прийняття рішення.

До наступного виду адміністративного розсуду можна віднести прийняття органом або посадовою особою рішення на підставі норм, які містять гнучкі, неконкретні поняття ("в разі необхідності", "згідно з обставинами", "у невідкладних випадках" тощо).

Два останні види розсуду досить широко використовуються при застосуванні заходів адміністративного примусу, під яким розуміють застосування передбачених адміністративно-правовими нормами заходів впливу до правозобов'язаних суб'єктів, які піддаються дії їх негативних наслідків морального, особистісного, майнового, організаційного чи іншого характеру з метою попередження чи припинення протиправних дій, подолання їх шкідливих наслідків, покарання за вчинене правопорушення, а також забезпечення громадського порядку і громадської безпеки [2, с.6].

Так, аналізуючи, наприклад, статті 14 (застосування спеціальних засобів) та 15 (застосування вогнепальної зброї) Закону України "Про міліцію"[3], можна зробити висновок, що в одних і тих же випадках працівник міліції для захисту громадян від нападу може застосувати або спеціальні засоби, або вогнепальну зброю. В зазначеній ситуації адміністративний розсуд проявляється у наданні суб'єкту права самому оцінювати фактичні обставини, що склалися, і самостійно приймати рішення щодо застосування конкретного заходу припинення.

Разом з тим обов'язковою умовою застосування заходів адміністративного примусу є їх законність, тобто вони повинні застосовуватися тільки уповноваженими на це особами у визначених законом межах і для досягнення певної мети. Вирішення тієї чи іншої ситуації за розсудом може призвести до порушень законності, прав і свобод громадян. Тому важливо забезпечити належну підготовку правозастосовників, а також скорочення числа правових приписів відносно-визначеного характеру.

Надійшла до редколегії 24.01.2000

Список літератури:

1. Алексеев С.С. Проблемы теории права. Свердловск, 1973. Т.2. 2. Битяк Ю.П., Зуй В.В., Комзюк А.Т. Адміністративний примус в Україні. Адміністративна відповідальність: Тексти лекцій. Х., 1994. 3. Про міліцію: Закон України // Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 4. Ст. 20 (з наступними змінами та доповненнями).

О.О. Книженко

ШТРАФ ПРИ УМОВНОМУ ЗАСУДЖЕННІ

В юридичній літературі не має єдиної точки зору з приводу того, чи можна при умовному засудженні застосовувати штраф. Так, існує думка, що при умовному засудженні застосування штрафу можливе лише при суворо визначених законом випадках або взагалі не можливо [1]. Інші фахівці навпаки вважають, що штраф при умовному засудженні, визнаний для посилення карного впливу на засудженого, сприяє більш ефективному рішенню завдань покарання [2]. Присвячуючи свої роботи умовному засудженню, ряд науковців взагалі не торкалися питання можливості застосування штрафу при умовному засудженні [3].

На нашу думку, щоб дати відповідь на дане запитання потрібно виходити з визначення юридичної природи умовного засудження. Так, в ст. 45 КК України сказано, якщо при призначенні покарання у вигляді позбавлення волі чи ви-